

Obsah

Úvod	9
1. Logopedie a její poslání	11
1.1 Logopedické vyšetření dítěte	11
2. Dorozumívání	17
2.1 Dorozumívání u lidí, řeč	18
2.1.1 Mluva, hlas	18
2.1.2 Mluvidla, tvorba hlásek	20
2.2 Jazyk vyjádřený graficky, písmo	20
2.3 Dorozumívání posunky, znakový jazyk	21
2.4 Hlas	22
2.4.1 Vývoj dětského hlasu	22
3. Vývoj řeči	25
3.1 Fylogenetický vývoj řeči	25
3.1.1 Brocovo a Wernickeovo centrum řeči	27
3.1.2 Vývoj dominantních hemisfér	27
3.2 Ontogenetický vývoj řeči	28
3.2.1 Přehled vývoje dětské řeči od narození do čtyř let věku	30
3.2.2 Předpoklady normálního vývoje řeči	35
3.2.3 Možnost stimulace vývoje řeči	35
4. Poruchy dětské řeči	39
4.1 Poruchy vývoje dětské řeči	39
4.1.1 Opožděný vývoj řeči při poruchách sluchu	40
4.1.2 Opožděný vývoj řeči při poruše mluvidel	41
4.1.3 Opožděný vývoj řeči při poruše intelektu	46
4.1.4 Opožděný vývoj řeči při poruchách jemné motoriky	47
4.1.5 Poruchy vývoje řeči při onemocnění centrální nervové soustavy	48
4.1.6 Porucha vývoje řeči při nedostatku řečových impulzů nebo negativních vlivech z okolí	72
4.1.7 Vývoj řeči u dětí s těžkou poruchou zraku	73

4.2 Pervazivní vývojové poruchy (autismus, poruchy autistického spektra)	74
4.2.1 Autismus	77
4.2.2 Aspergerův syndrom a Kannerův autismus	79
4.2.3 Rettův syndrom	81
4.2.4 Terapie pervazivních poruch (poruch autistického spektra)	82
4.3 Mutismus, elektivní mutismus	86
4.4 Myasthenia gravis	89
4.5 Poruchy plynulosti řeči	90
4.5.1 Koktavost	90
4.5.2 Breptavost	108
4.6 Poruchy zvuku řeči	112
4.6.1 Poruchy hlasu	112
4.6.2 Poruchy článkování mluvy (artikulace)	116
4.7 Genetické syndromy spojené s poruchami řeči	120
4.7.1 Downův syndrom	120
4.7.2 Další genetické syndromy ovlivňující nepříznivě dětskou řeč	122
4.8 Různé formy jazykových poruch u dětí	124
4.9 Specifické jazykové poruchy	125
4.10 Další faktory spojené s jazykovými poruchami	127
4.11 Důležitost anamnézy pro posouzení dětských poruch řeči	128
5. Prevence a vyšetření poruch řeči	129
5.1 Prevence poruch řeči	129
5.2 Instrukce pro vedení orofaciálního vyšetření	130
5.2.1 Význam vyšetření	131
5.2.2 Další postup – cílené vyšetření	131
5.2.3 Vyšetření jazyka	132
5.2.4 Vyšetření zubů, dásní, patra	133
5.2.5 Další vyšetření dutiny ústní a hltanového vchodu	134
6. Komunikace	137
6.1 Alternativní a augmentativní komunikace	137
6.1.1 Instrukce rodičům pro nácvik alternativní komunikace PECS (VOKS)	138
6.2 Některé zásady, postupy a dovednosti pro vedení správné komunikace	141
6.2.1 Vedení rozhovoru	141

6.2.2 Naslouchání	142
6.2.3 Empatie	142
6.2.4 Porozumění	143
6.2.5 Nonverbální komunikace	144
6.3 Jak u dítěte podnitit nebo podpořit komunikaci	146
6.3.1 Logopedická spolupráce s rodinou dítěte	146
6.3.2 Logopedická péče v domácím prostředí dítěte	147
PŘÍLOHY	149
Dotazník – Obecná anamnéza	151
Protokol orofaciálního vyšetření a screeningu sluchu	158
Aktivity pro období 0–6 měsíců	161
Podněcování silnějšího sání	161
Drobné pohrávání	162
Masáž dásní	163
„Zkoumání ústy“	163
Aktivity pro období 6–12 měsíců	165
„Ksichtíky“	165
Hra se zrcadlem	165
Aktivity pro období 12–18 měsíců	167
Chutě a chuťovky	167
Jak se dostat až k pusince	168
Tákhle veliký! A teď se protáhneme!	169
Aktivity s bublifukem	170
Napodobujeme pohyby jazyka	171
Cucání, srkání brčkem	171
Využití hudby k rozvoji orálně-motorických dovedností	173
Aktivity pro věkové období 18–36 měsíců	174
Zdokonalování žvýkání a pohybů čelistí	174
Elektrický zubní kartáček	175
Špulení rtů a pusinkování	176
Holičství	176

Tělesným pohybem pomáháme ústům	177
Lízátka	178
Ohnout se, natáhnout a dotknout se hvězd	178
Fuky fuk	179
Protahování a masírování rtíků	179
Co je v té kabelce?	180
Namoč a tiskni, namoč a foukni, bagruj a slož	181
Pochodová kapela	182
Aktivity pro věkové období 3–5 let	184
Foukání do vatových kuliček	184
Kyselá hra	184
Foukací fixy	185
Nafukujeme balonky	186
Olizování razítek	186
Husté koktejly a srkátka	187
Kde jsem se tě dotkl/a?	187
Jednotná měřítko vývoje	189
0–3 měsíce	190
4–6 měsíců	192
7–9 měsíců	194
10–12 měsíců	196
13–15 měsíců	198
16–18 měsíců	200
19–24 měsíců	202
25–30 měsíců	204
31–36 měsíců	206
37–42 měsíců	208
43–48 měsíců	210
Použitá a doplňující odborná literatura	217